

e-ISSN: 2630-6417

International Journal of Social,
Humanities and Administrative
Sciences (JOSHAS JOURNAL)

Vol: 8 Issue: 57
Year: 2022 October
Pp: 1338-1345

Arrival
26 July 2022
Published
25 October 2022

Article ID
64759
Article Serial Number
08

DOI NUMBER
<http://dx.doi.org/10.29228/JOSHAS.64759>

How to Cite This Article
Akıncı, A. Y. (2022). "Anadolu
Lisesi Öğrencilerinin Yirmi
Birinci Yüzyıl Becerileri ve
Kariyer Kaygısı", Journal of
Social, Humanities and
Administrative Sciences,
8(57):1338-1345

International Journal of Social, Humanities
and Administrative Sciences is licensed
under a Creative Commons Attribution-
NonCommercial 4.0 International License.
This journal is an open access, peer-
reviewed international journal.

Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yirmi Birinci Yüzyıl Becerileri ve Kariyer Kaygısı

Twenty-First Century Skills and Career Anxiety of Anatolian High School Students

Abdullah Yavuz Akıncı

Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, Isparta, Türkiye

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, sınavla öğrenci alan Anadolu Lisesi öğrencilerinin yirmi birinci yüzyıl beceri ve kariyer kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırmaya 2021-2022 eğitim öğretim yılında Isparta İl Merkezinde sınavla öğrenci alan Anadolu Liselerinde öğrenim gören, basit tesadüfü yöntem ile seçilmiş gönüllü 228 öğrenci katılmıştır. Araştırmada kişisel bilgi formu, Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ve Kariyer Kaygısı ölçekleri veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Verilerin analizinde; tanımlayıcı istatistiksel yöntemler olarak sayı, yüzde, ortalama değer ve standart değer kullanılmış, sürekli değişkenler için ise Pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

Sonuç olarak Anadolu Lisesi öğrencilerinin 21yy Becerileri ölçek boyutları ve toplam puanı ile Kariyer Kaygısı ölçek alt boyutları ve ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durumun 21yy becerilerinden olan yaşam ve kariyer becerilerinin, lise öğrencilerinin kariyer kaygısı ile baş edebilmelerine katkı sağlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Anadolu Lisesi, 21. YY Becerileri, Kariyer Kaygısı

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the relationship between 21st century skills and career anxieties of Anatolian High School students who accept students by exam. In the 2021-2022 academic year, 228 volunteer students selected by simple random method and studying in Anatolian High Schools that accept students by exam in Isparta City Center participated in the research. Personal information form, Multidimensional 21st Century Skills Scale and Career Anxiety scales were used as data collection tools in the research. In the analysis of data, number, percentage, mean value and standard value were used as descriptive statistical methods, and Pearson correlation analysis was applied for continuous variables.

As a result, it was determined that there is a significant relationship between Anatolian High School students' 21st Century Skills scale sub-dimensions and total scores, and Career Anxiety scale sub-dimensions and scale total scores. It is thought that this situation stems from the fact that life and career skills, which are among the 21st century skills, contribute to high school students' ability to cope with career anxiety.

Keywords: Anatolian High School, 21st Century Skills, Career Anxiety

1. GİRİŞ

21. yüzyıl becerileri kavramı, işgücü becerilerinden bilgi ve medya okuryazarlığına kadar birçok farklı yorum ve tanımlamaya sahiptir (Tohara, 2021). Bu durum, oldukça geniş ve yorumlanmaya yönelik bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır. Böyle bir çaba, bu becerilerin daha iyi tanımlanmasına yardımcı olmak için 21. Yüzyıl standartlarının geliştirilmesine yol açmıştır. Ancak, birçok eğitim reformunda olduğu gibi, çeşitli tanımlara, öğrenme standartlarına ve değerlendirmelere sahip bir dizi standart belgesi vardır: 1) 21. Yüzyıl Becerileri için Ortaklık, 2) OECD çerçevesi, 3) 21. Yüzyıl Öğrencisi için AASL Standartları ve 4) Ortak Çekirdek Devlet Standartları. Bu standartların her biri farklı tanımlanmış 21. yüzyıl becerilerine sahiptir. Bazı standartlar yeni teknolojilere ve bu teknolojilerin nasıl etkin bir şekilde kullanılacağına odaklanmaya devam ederken, diğer standartlar temel işgücü becerilerine odaklanmaktadır. P21 çerçevesi, 21. yüzyıl becerilerini üç temel kategoride düzenler: a) yaşam ve kariyer becerileri; b) öğrenme ve yenilik becerileri ve c) bilgi, medya ve teknoloji becerileri. Bu çalışmada yaşam ve kariyer becerileri üzerinde durulacaktır.

21. yüzyılda bireylerin sahip olması beklenen yaşam ve kariyer becerilerinin, MEB Kalite Çerçevesi ile örtüştüğü görülmektedir (Gelen, 2017). Günümüz öğrencilerinden beklenen P21 Temel Yaşam ve Kariyer Becerileri a) Esneklik ve Uyum, b) Girişimcilik ve Öz-yönelim, c) Sosyal ve kültürlerarası beceriler, d) Üretkenlik ve mesuliyet, e) Liderlik ve sorumluluk olarak yer almaktadır. Bu çerçevede değişime uyum gösterebilme ve esnek olabilme, hedeflerini ve zamanı yöneterek bağımsız çalışabilme, etkili iletişim kurabilme, amaçları doğrultusunda projeler üretmek sonuçlarının sorumluluğunu taşıyabilme, liderlik ve toplumsal çıkarlardan sorumluluk duyabilme öğrencilerden beklenen temel becerilerdir.

Kariyer, sürekli bir öğrenme ve gelişme sürecini içeren bir meslek veya uğraştır. İlerleme için hedefler ve fırsatlar içermekte olup, amaç ve anlam duygusuyla sürdürülür. Kariyer, bireyin yaşamını şekillendiren bir meslekte, ilgili işlerin yanında aynı zamanda, bir dizi eğitim ve öğretim deneyimi olarak görülür. Bireyin tercih ettiği iş, genel kariyer

gelişimi ile ilgili olabilir veya olmayabilir. Kişinin daha büyük kariyer hedefleriyle uyumlu ve büyük memnuniyet getiren bir işte çalışması mümkündür, ancak kişinin kariyer hırslarıyla ilgisi olmayan veya çok az memnuniyet getiren bir işte çalışması da mümkündür. Kariyer memnuniyeti, yalnız işle ilgili duygularla bağlantılı olmaması, aynı zamanda fiziksel ve zihinsel sağlık için de etkisi olması nedeniyle, bireyler için kritik bir sonuçtur. Örneğin ister ev kadını ister çalışan olsun, kariyerlerinden memnun olan bireylerin kendi bildirdikleri sağlık durumları, memnun olmayanlara oranla önemli ölçüde daha iyidir (Verbrugge, 1982). Kariyerlerinden memnun olmayan, ya da kariyer beklentisi ile ilgili korkuları olan bireylerin yaşayabileceği durumlardan birisi kaygıdır.

Kaygı, bireyin algıladığı veya çaresiz kaldığı bir deneyime yönelik endişe, belirsizlik, korku ve alarm duygularının eşlik ettiği, gelecekteki bir tehlike veya olumsuz olayla ilgili beklenen beklenti olarak tanımlanabilir (Yıldırım, 2021; Perrotta, 2019). Rahmadani ve Sahrani (2021), kaygıyı bireyi yaklaşmakta olan tehlikelere karşı uyaran fiziksel duyuların takip ettiği, sonuçta ortaya çıkan rahatsızlıkla birleşen bir duygu veya duygulanım olarak tanımlar. Araştırmacı tarafından yapılan literatür taramasında çeşitli örneklem gruplarının çeşitli kaygı durumlarını inceleyen çalışmalara rastlanılmıştır (Arıkan ve Çimen, 2020; Kumartaşlı vd., 2020; Arısoy vd., 2020; Yoka vd. 2022; Alp, 2018; Dalbudak ve Özcan, 2021)

Takıl ve Sarı (2021), günümüzde kaygının en büyük nedenlerinden birinin kariyer kaygısı olduğunu belirtmişlerdir. Kariyer kaygısı, kariyer gelişim süreciyle karşı karşıya kalındığında bir kariyer sorununa bağlı olan kaygı olarak tanımlanabilir (Pisarik vd., 2017). Öte yandan, kariyer seçimi kaygısı, kariyer seçimi olarak kariyer kararı verme ile ilişkili bildirilen kaygı düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Jonck vd., 2019). Yılmaz ve Gündüz (2018) kariyer seçimi kaygısının, kariyer kararsızlığı ile ilgili olduğu için kariyer kaygısının bir boyutu olduğu görüşündedir. Ayrıca, Savickas'a (2000) göre kariyer kararı verme, öğrencilerin, örneğin kariyer seçimini engelleyen ve kariyer kararsızlığına neden olan öncülleri ve öğrencinin kariyer kararsızlığına yol açacak davranışları başarılı bir şekilde gerçekleştirip gerçekleştiremeyeceğini destekleyen içselleştirilmiş görüşleri inceleyerek kariyer ve eğitim kararları verme şekli, istenen sonuçtur. Bu nedenle ergenlerin, kariyer seçimi kaygısının psikolojik iyi oluşu etkileyen yaşam boyu sonuçları olabilecek bir kariyer alanı, mesleki veya yüksek öğrenim hakkında karar vermeleri beklenmektedir (Jonck vd., 2019; Yılmaz ve Gündüz, 2018).

Kariyer seçimi kaygısı, kariyer kararı verme süreciyle ilişkili olarak bildirilen kaygı düzeyi olarak tanımlanabilir (Chiesa vd., 2016). Bu nedenle, kariyer seçimi kaygısı, bir öğrencinin bir kariyer seçiminde zorluk yaşadığı ve belirli bir eylem planına bağlı kalamadığı zaman yaşanan kaygıyı ifade eder (Park vd., 2019; Jung vd., 2015). Kaur ve Kaur (2017), önceki araştırmaları yansıtan kariyer seçimi kaygısını, kariyer kararı vermeyle ilişkili duygusal sıkıntı olarak tanımlamış ve kariyer kararını engelleyen önemli bir kişisel-duygusal faktör olarak kavramsallaştırmıştır. Jonck vd., (2019) Corkin vd., (2008), kariyer seçimi kaygısının, diğerlerinin yanı sıra, bir kariyer kararı vermek için bilgi veya beceri eksikliğinin bir sonucu olarak kariyerle ilgili bilgileri işleme ve bunlara göre hareket etme zorluğu anlamına geldiğini belirtmiştir.

Kariyer kararı verme çalışması, örneğin kariyer araştırması, kariyer olgunluğu ve kariyer uyumluluğu gibi konuların altını çizen sağlam bir literatür ve değerlendirme araçlarına sahiptir (Bubany, 2011). Bununla birlikte, az sayıda çalışma, kariyer kararı vermenin neden olduğu altta yatan duygusal tepkiyi araştırmaktadır. Kariyer seçimi kaygısı, kariyer kararı verme süreciyle ilişkili olarak bildirilen kaygı düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Jonck vd., 2019). Chartrand vd., (1990), kariyer seçimi kaygısının, kariyer karar verme sürecini engelleyen önemli bir kişisel-duygusal yön olduğunu belirtmişlerdir.

Yapılan araştırmalar, olumlu başa çıkma becerileri ve yetişkin işlevsel yeterliliği gibi iki faktörün varlığının, genç yetişkinler için kaygıyı azaltmada önemli bir rol oynayabileceğini öne sürmektedir. Örneğin, olumlu başa çıkma yöntemlerinin ergenlerde kaygıya karşı koruyucu bir tampon görevi gördüğü ve ergenlerin başa çıkma becerilerindeki artış, birkaç yıl boyunca kaygının tamamen ortadan kaldırılmasıyla olmasa da azalmasıyla ilişkilendirilmiştir (Kendall vd. 2004; Spence, 2001). Doğrudan problem çözme stratejilerinde, pozitif bilişsel yeniden yapılandırma ve dikkati dağıtma stratejilerinde artışların, zaman içinde ebeveyn tarafından bildirilen ergen kaygı semptomlarındaki azalmadan önce geldiği de gösterilmiştir (Hogendoorn vd., 2014). Ayrıca, kaygılı bireyleri kaygılarının kaynağına aktif olarak maruz bırakmak, olumsuz etkilerini azaltmaya yardımcı olabilir (Parsons ve Rizzo, 2008; Powers ve Emmelkamp, 2008). Bu bilgiler doğrultusunda çalışmanın amacı Anadolu lisesi öğrencilerinin yirmi birinci yüzyıl becerileri ve kariyer kaygılarının incelenmesidir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, mevcut durumu ortaya koymak amacıyla tarama yöntemi; ile iki ve ikiden fazla değişken arasında, birlikte değişimin varlık ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan ilişkisel yöntem kullanılmıştır (Karasar, 2007).

2.2. Araştırma Grubu

Araştırmada Isparta ili sınavla öğrenci alan Anadolu Liselerinde 2021-2022 öğrenim gören basit tesadüfi yöntem (Çıngı, 1994) ile seçilmiş 228 gönüllü öğrenci yer almıştır.

Tablo 1. Araştırmaya Katılanların Demografik Bilgileri

	Değişkenler	N	%
Cinsiyet	Erkek	135	59,2
	Kadın	93	40,8
	Toplam	228	100
Yaş	15	81	35,5
	16	39	17,1
	17	75	32,9
	18	33	14,5
	Toplam	228	100,0
Sınıf	9	63	27,6
	10	57	25,0
	11	72	31,6
	12	36	15,8
	Toplam	228	100,0
Akademik Başarı Durumu	Geçer	15	6,6
	Orta	54	23,7
	İyi	102	44,7
	Pekiyi	57	25,0
	Toplam	228	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre %59,2'sinin erkek, %40,8'inin kadın olduğu, yaş gruplarına göre ise %35,5'inin 15 yaş, %17,1'inin 16 yaş, %32,9'unun 17 yaş, %14,5'inin ise 18 yaş olduğu anlaşılmıştır. Öğrenim görülen sınıf düzeyine göre %27,6'sının 9. Sınıf, %25,0'inin 10. Sınıf, %31,6'sının 11. Sınıf, %15,8'inin 12. Sınıfta olduğu, Akademik Başarı Durumuna göre ise %6,6'sının Geçer, %23,7'sinin orta, %44,7'sinin İyi, %25,0'inin ise Pekiyi olduğu anlaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları ve Yöntemi

Kişisel Bilgi Formu: Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, sınıf ve akademik başarı durumu bilgilerini elde etmeyi amaçlayan 4 soru içermektedir.

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği: Çevik ve Şentürk (2019) tarafından geliştirilen, 5 alt boyut ve 41 sorudan oluşan ölçeğin birinci ve ikinci uygulamalardaki ortalama ölçek puanları ve standart sapma değerleri sırasıyla 3.89, 18.21 ve 3.58 ve 22.19 olarak bulunmuştur. Tutarlılık katsayısı ise (Cronbach Alfa) 0,86'dır. Ölçek alt boyutları (BTOB) Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri, (EDPÇB) Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri, (GİB) Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri, (SSLB) Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri, (KB) Kariyer Bilinci başlıklarıyla şekillenmiştir.

Kariyer Kaygısı Ölçeği: Çetin Gündüz ve Nalbantoğlu Yılmaz (2016) tarafından geliştirilen, 2 alt boyut ve 14 sorudan oluşan ölçeğin alt boyutlarından kariyer gelişim sürecinde meslek seçimine yönelik kaygılarına ait güvenilirlik .797, aile etkisine yönelik kaygılarına ait güvenilirlik ise .742 bulunmuştur. Ölçek Alt Boyutları Meslek Seçimine Yönelik Kaygı ve Aile Etkisine Yönelik Kaygı olarak belirlenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmasında SPSS 22,0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Ulaşılan verilerin, normallik sınavı sonrası normal dağılım göstermediği anlaşıldığı edildiği için non-parametrik testler uygulanmıştır. İki değişken arasındaki korelasyon katsayısını bulmak için Pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Mevcut çalışmada hata düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 2. Öğrencilerin Ankete Verdiği Cevapların Betimsel İstatistiği

	n	Minimum	Maximum	X+Ss
BTOB	228	15,00	75,00	43,342±14,163
EDPÇB	228	6,00	30,00	18,355±6,615
GİB	228	10,00	50,00	30,040±8,015
SSLB	228	4,00	20,00	12,171±3,129
KB	228	6,00	30,00	17,342±8,469
21. yy Becerileri Toplam	228	41,00	199,00	121,250±26,367
MSYK	228	5,00	25,00	15,474±6,049
AEYK	228	9,00	45,00	27,487±8,627
Kariyer Kaygısı Toplam	228	14,00	67,00	42,961±13,540

Katılımcıların 21. YY Becerileri ölçeğinin alt boyutlarından, BTOB 43,342±14,163, EDPÇB 18,355±6,615, GİB 30,040±8,015, SSLB 12,171±3,129, KB 17,342±8,469 ve ölçek toplam puanının 121,250±26,367 skorlarına sahip olduğu, Kariyer Kaygısı ölçeği alt boyutlarından MSYK 15,474±6,049, AEYK 27,487±8,627 ve ölçek toplam puanının 42,961±13,540 skorlarına sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2).

Tablo 3. Öğrencilerin Ankete Verdiği Cevapların İlişki Tablosu

		MSYK	AEYK	Kariyer K. toplam
BTOB	r	,015	-,112	-,051
	p	,821	,091	,444
EDPÇB	r	,142*	,267**	,218**
	p	,032	,000	,001
GİB	r	-,036	-,150*	-,111
	p	,591	,023	,094
SSLB	r	-,028	-,117	-,083
	p	,674	,079	,213
KB	r	-,001	-,151*	-,083
	p	,984	,022	,210
21YY B. toplam	r	,028	-,118	-,054
	p	,677	,076	,417
	n	228	228	228

Tablo 3 incelendiğinde, Anadolu Lisesi öğrencilerinin 21. YY becerileri alt başlıklarından;

EDPÇB ile MSYK ($r=,142$, $p=,032$), AEYK ($r=,267$, $p=,000$), Kariyer Kaygısı Toplam ($r=,218$, $p=,001$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

GİB ile AEYK ($r=-,150$, $p=,023$) arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

KB ile AEYK ($r=-,151$, $p=,022$) arasında negatif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

Kariyer Kaygısı alt başlıklarından;

MSYK ile EDPÇB ($r=,142$, $p=,032$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

AEYK ile GİB ($r=-,150$, $p=,023$), KB ($r=-,151$, $p=,022$) negatif yönde düşük düzeyde, EDPÇB ($r=,267$, $p=,000$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

Kariyer Kaygısı Toplam ile EDPÇB ($r=,218$, $p=,001$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Türk eğitim sistemi, okul türü ve giriş şartına bağlı kalmaksızın, lise öğrencilerinin üniversite giriş sınavlarına katılmasını ve elde edilen puana göre meslek tercihi yapmasını gerektirir. İnsanların yaşamları boyunca karşılaştıkları en önemli zorluklardan birisi meslek tercihidir (Kazi ve Akhlaq, 2017).

Öğrencilerin meslek seçimini yetenek, ilgi ve değerler gibi kişisel faktörlerin yanında, aile, akraba, öğretmenler ve danışmanlar gibi çevresel faktörler de etkilemektedir. Bu doğrultuda 21.yy becerileri önemli bir noktada yer almaktadır. Lise öğrencilerinin 21. yy becerilerinden olan eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini mezun olmadan öğrenme ve hayata geçirme yeterliğine sahip olmaları beklenmektedir. Bu becerilerin öğretilmesi ve öğrenilmesi konusu bir dizi bileşik faktöre dayanmaktadır. Eleştirel düşünme ve problem çözmenin öğrenilmesini

etkileyen ilk faktör, öğretim ihtiyacı ile öğrencinin başarılı olmayı istemesi arasındaki çatışmada ortaya çıkar (Greenstein 2012). Öğrencilerin eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirememelerinin bir nedeni, kariyer geleceğini birden fazla paydaşın yönlendirdiği şekilde belirlemek için üzerlerinde çok fazla baskı hissetmeleridir. Bu beceriler aslında öğrencilerden liseden mezun olduktan sonra talep edilmektedir. Günümüzün bilgi temelli ekonomisinde ekonomik rekabet gücünü artırmak ve rekabet edebilmek için çalışanlar uygun bilgi, beceri ve tutumları hayatlarının her alanına uygulayabilmelidir (Rosefsky ve Opfer 2012). İşverenlerin iletişime açık, becerikli ve kendi kendine yeterli çalışan tercihlerine cevap verebilmek için, çalışanlar karmaşık düşünme ve problem çözme yeteneğine sahip olmalıdır (Johanson, 2010). Köksal ve Çöğmen (2018) bireylerin sorunlara karşı çözüm üretebilmeleri, mevcut durumu değerlendirebilmeleri ve sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmeleri için, problem çözme ve eleştirel düşünme becerilerinin yüksek olması gerektiğini ortaya koymuşlardır. Bu nedenle, lise mezuniyetinden önce iletişim, eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesinin sağlanması, tüm öğrencilere ortaöğretim sonrası, işgücü, küresel pazar ve yaşamda daha fazla rekabet etme fırsatı sunacaktır.

Araştırmamızda Anadolu Lisesi öğrencilerinin 21. YY becerileri alt başlıklarından; Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri ile Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri arasında orta düzeyde negatif yönde, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri, Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri arasında orta ve Kariyer Bilinci, 21yy Becerileri Toplam puanı arasında yüksek düzeyde pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. 21 yy. becerileri öğrencilerin kariyer, iş dünyası ve modern hayatta ihtiyaç duyacakları niteliklere sahip olabilmeleri için okulları teşvik etmekte, aynı zamanda bu çerçevede öğrencilerin, iş becerileri, bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) ile ilgili becerileri kazanmalarını okullar için hayati öğrenme hedefleri olarak ele almaktadır (Lamb vd., 2017). Elde edilen bu sonucun, Millî Eğitim Bakanlığı Kalite Çerçevesinde öğrencilerin lise eğitiminde 21 yy becerilerini kazanmaları ve hayata geçirebilmelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri ile Meslek Seçimine Yönelik Kaygı, Aile Etkisine Yönelik Kaygı ve Kariyer Kaygısı Toplam puanı arasında düşük düzeyde pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Bu durumun, 21 yy becerilerini edinebilmiş öğrencilerin, olumlu başa çıkma becerilerini kazanmış olmaları nedeniyle, kaygı düzeylerinin düşük olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Mevcut durumu destekler nitelikte Kendall vd. (2004) ile Spence (2001) çalışmalarında başa çıkma yöntemlerinin ergenlerde kaygıyı tamamen ortadan kaldırılmasına da, zamanla azaldığını rapor etmişlerdir.

Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri ile Aile Etkisine Yönelik Kaygı arasında negatif yönde düşük düzeyde, ilişki bulunmuştur. Girişimcilik becerisi yüksek olan öğrenciler, çevrelerinde yaşananlara karşı daha duyarlı olmakta ve risk almaktan çekinmemektedir (Çitil ve Ataman, 2018). Dolayısıyla elde edilen sonucun öğrencilerin girişimcilik becerilerinin yüksek olmasından, bireyin hedeflerini gerçekleştirebilme yolunda kaynak ve riskleri hesaplayarak, yönetmesi ve fırsatları değerlendirerek, yenilik ve özgünlük ortaya koymasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Engin ve Korucuk (2021), Keskin (2018) ve Şen'in (2017) yaptığı araştırmalar, çalışmamızın sonuçlarını desteklemektedir.

Kariyer Bilinci ile Aile Etkisine Yönelik Kaygı arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki tespit edilmiştir. Bu durumun ataerkil bir toplum olmamız ve ebeveynlerimizin çocukların hayatı üzerinde baskın bir unsur olmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Literatürde çalışmamızı destekleyen çalışmalar (Tütüncü ve İleri, 2021; Karadaş vd., 2021) bulunmaktadır.

Alan yazında mevcut çalışmayı destekler nitelikte 21. YY becerileri (Chu vd., 2021; Rios vd., 2020; Rahman, 2019; Stehle ve Peters-Burton 2019; Wrahatnolo, 2018) ve Kariyer Kaygısı (Şeker, 2021; Akbaş ve Okutan, 2020; Aygün, 2020; Yılmaz ve Gündüz, 2018; Çetin Gündüz ve Nalbantoğlu Yılmaz, 2016;) konularında çalışmalar yer almaktadır.

Bunların yanında Kariyer Kaygısı alt başlıklarından Meslek Seçimine Yönelik Kaygı ile Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri arasında pozitif yönde düşük düzeyde, Kariyer Kaygısı Toplam ile Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu durumun öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişmiş olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Çünkü akademik başarı açısından eleştirel düşünme oldukça önemli bir beceridir. Eleştirel düşünme becerisine sahip olmayan veya geliştirememiş öğrenciler okulu anlamsız görerek başarısız olacaklar veya çalışmayı bırakacaklardır. Eleştirel düşünme becerisinin gelişmesi yalnız akademik başarı açısından değil, aynı zamanda sağlıklı bir iletişim için de gereklidir (Şahin, 2014).

Aile Etkisine Yönelik Kaygı ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri, Kariyer Bilinci arasında negatif yönde düşük düzeyde, Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri arasında pozitif yönde düşük düzeyde ilişki bulunmuştur. Bu durumun, eğitim sistemimizin Millî Eğitim Bakanlığı Kalite Çerçevesi ile örtüşmesine rağmen, inovatif becerileri düşük olan gençlerin kariyer tercihlerinde etkisi büyük olan aile, öğretmen, arkadaş gibi baskı unsurlarından etkilenmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kariyer tercihinde ailenin rolünü ortaya koyan farklı araştırmalar mevcuttur (Çarkıt, 2019a, 2019b; Kazi ve Akhlaq, 2017; Güneş, 2015; Lukaš, 2015; Solmaz, 2015; Bacanlı ve

Sürücü, 2011). Ailenin, çocuğun kariyer tercihine etkisi ortaokul ve lise düzeyinden başlayarak, üniversite ve meslek tercihiyle devam etmektedir (Yıldırım, 2019). Ancak bu durum destekleyici yönde (Altun Çoğalan, 2019; Gati vd., 2019) olduğu kadar, bazen aile beklentisi (Bacanlı, 2016; Nyarko-Sampson, 2013; Bacanlı vd., 2013) yönünde de olmaktadır.

Sonuç olarak Anadolu Lisesi öğrencilerinin 21yy Becerileri ölçek boyutları ve toplam puanı ile Kariyer Kaygısı ölçek alt boyutları ve ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir ilişkinin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durumun 21yy becerilerinden olan yaşam ve kariyer becerilerinin, lise öğrencilerinin kariyer kaygısı ile baş edebilmelerine katkı sağlamasından kaynaklandığı düşünülmektedir

Öneriler

- ✓ Lise öğrencilerinde kariyer kaygısını etkileyen faktörler açısından nitel veya karma araştırmalar yapılabilir.
- ✓ Okul Rehberlik Servislerinde Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri, Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri ve Kariyer Bilinci Konularında yapılan danışmanlıkları sınıf rehberliği düzeyinde de uygulanabilir.

KAYNAKÇA

1. Akbaş, M.G., & Okutan, E. (2020). Lise öğrencilerinin kariyer kaygısına yönelik alan araştırması: Antalya ili örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 8(20), 158-187.
2. Alp, H. (2018). Katılım stili ile işlenen beden eğitimi ve spor derslerinin öğrencilerin sürekli kaygı düzeyine etkisinin incelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 113-120.
3. Altun Çoğalan, D. (2019). Lise Öğrencilerinin Kariyer Gelişiminde Aile Etkisi ve Algılanan Anne Baba Tutumları Arasındaki İlişki, Yüksek Lisans Tezi, Ordu Üniversitesi, SBE.
4. Arıkan, G. & Çimen, E. (2020). Üniversite adaylarının spor yaralanma kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Eurasian Research in Sport Science*, 5(2), 118-127.
5. Arısoy, A., Pepe, O. & Karaoğlu, B. (2020). Covid 19 Sürecinde Futbola Dönüş Öncesi Futbolcuların Durumluk Kaygı Düzeyleri ile Psikolojik Performansları Arasındaki İlişki Belirlenmesi: Isparta Örneği. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 5(1), 55-63.
6. Aygün, M. (2020). Spor Lisesi ve Düz Lise Öğrencilerinin Kariyer Kaygısı ve Bilinçli Farkındalıklarının İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 22(4), 90-100.
7. Bacanlı, F. & Sürücü, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin kariyer gelişimleri ile ebeveyne bağlanmaları arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(4), 679-700.
8. Bacanlı, F. (2016). Career decision-making difficulties of Turkish adolescents. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 16(2), 233-250. <https://doi.org/10.1007/s10775-015-9304-8>.
9. Bacanlı, F., Eşici, H., & Özünlü, M.B. (2013). Kariyer karar verme güçlüklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(40), 198-211.
10. Bubany, S.T. (2011). Career decision-making competence: formulation and testing of a measurement model. Unpublished PhD Dissertation, University of Minnesota.
11. Caz, Ç., Çoban, O., & Yildirim, M. (2019). The Analysis of Test Anxiety among Students at School of Physical Education and Sports in Terms of Demographic Variables. *Journal of Education and Learning*, 8(1), 214-219.
12. Chartrand, J.M., Robins, S.B., Morrill, W.H., & Boggs, K. (1990). Career factors Inventory. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
13. Chiesa, R., Massei, F., & Guglielmi, D. (2016). Career decision-making self-efficacy change in Italian high school students. *Journal of Counselling and Development*, 94(2), 210- 224. Doi:10.1002/jcad.12077.
14. Corkin, D., Arbona, C., Coleman, N., & Ramirez, R. (2008). Dimensions of career indecision among Puerto Rican college students. *Journal of College Student Development*, 49, 1- 15.
15. Çarkıt, E. (2019a). Kariyer danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında Türkiye’de yapılan lisansüstü tezlerin araştırma eğilimleri. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(2), 1503-1514.
16. Çarkıt, E. (2019b). Kariyer psikolojik danışmanlığı ve mesleki rehberlik alanında Türkiye’de yayımlanan makalelerin incelenmesi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7, 149-158.

17. Çetin Gündüz, H. & Nalbantoğlu Yılmaz, F. (2016). Lise öğrencilerinin kariyer kaygılarını belirlemeye yönelik ölçek geliştirme çalışması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 1008-1022.
18. Çevik, M. & Senturk C. (2019). Multidimensional 21th century skills scale: Validity and reliability study. *Cypriot Journal of Educational Sciences*. 14(1), 011–028.
19. Çıngı, H. (1994). Örneklem Kuramı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
20. Çitil, M. & Ataman, A. (2018). İlköğretim çağındaki üstün yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerinin eğitim ortamlarına yansımaları ve ortaya çıkabilecek sorunlar. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38(1), 185-231.
21. Dalbudak, İ., & Özcan, P. (2021). The relationship between physical education and other branch teachers' stress and anxiety during covid-19. *JETT*, 12(2), 43-54.
22. Engin, A.O. & Korucuk, M. (2021). Öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1081-1119.
23. Gati, I., Levin, N., & Landman-Tal, S. (2019). Decision-making models and career guidance, in *International handbook of career guidance* (pp. 115-145). Springer, Cham.
24. Gelen, İ. (2017). P21-Program ve öğretimde 21. yüzyıl beceri çerçeveleri (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.
25. Greenstein, L. (2012). *Assessing 21st century skills: A guide to evaluating mastery and authentic learning*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
26. Güneş, A. (2015). Kariyere ilişkin ebeveyn desteği ölçeğinin Türkçeye uyarılama çalışması (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
27. Hogendoorn, S. M., Prins, P. J., Boer, F., Vervoort, L., Wolters, L. H., Moorlag, H., ... & de Haan, E. (2014). Mediators of cognitive behavioral therapy for anxiety-disordered children and adolescents: Cognition, perceived control, and coping. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 43(3), 486-500.
28. Johanson, J. (2010). Cultivating critical thinking: An interview with Stephen Brookfield. *Journal of Developmental Education*, 33(3), 26–30.
29. Jonck, P., Swanepoel, E.H., & De Coning, R. (2019). Exploring career choice anxiety of Grade 10 learners in the Free State Province, South Africa. *Journal of Educational Studies*, 18(1), 64-81.
30. Jung, H., Park, I.J. & Rie, J. (2015). Future time perspective and career decisions: The moderating effect of affect spin. *Journal of Vocational Behaviour*, 89, 46-55.
31. Karadaş, A., Kaynak, S., Ergün, S., & Karaca, P. P. (2021). Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin 21. Yüzyıl Becerilerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 4(2), 232-239.
32. Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (17 b.). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
33. Kaur, S., & Kaur, K. (2017). Career decision making and career choice anxiety in students with learning disabilities. *International Research Journal of Commerce, Arts and Science*, 8(4), 133-142.
34. Kazi, A.S. & Akhlaq, A. (2017). Factors Affecting Students' Career Choice. *Journal of Research & Reflections in Education (JRRE)*, 11(2).
35. Kendall, P. C., Safford, S., Flannery-Schroeder, E., & Webb, A. (2004). Child anxiety treatment: outcomes in adolescence and impact on substance use and depression at 7.4-year followup. *Journal of consulting and clinical psychology*, 72(2), 276.
36. Keskin, S. (2018). Girişimcilik ve inovasyon arasındaki ilişki. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(13), 186-193.
37. Köksal, N. & Çoğmen, S. (2018). Ortaokul öğrencilerinin eleştirel düşünme ve iletişim becerileri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 278- 296. doi: 10.9779/PUJE.2018.218
38. Kumartaşlı, M., Erbaş, İ., Yılmaz, E. ve Koçyiğit, B. (2020). Elit Atletlerin Anksiyete Düzeylerinin Başarı Motivasyonu Üzerine Etkisinin İncelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 456-467.

39. Lamb, S., Maire, Q., & Doecke, E. (2017). Key Skills for the 21st Century: an evidence-based review. <https://education.nsw.gov.au/ourpriorities/innovate-for-the-future/education-for-a-changing-world/researchfindings/future-frontiers-analytical-report-key-skills-for-the-21st-century/KeySkills-for-the-21st-Century-Executive-Summary.pdf>
40. Lukaš, M. (2015). Parental involvement in occupational education of their children. In SGEM2015, 2 nd International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts SGEM2015, Conference Proceedings, Book 1, Psychology & Psychiatry, Sociology & Healthcare, Education (vol 2, pp. 715-722). Sofia, Bulgaria: STEF92 Technology. doi: 10.5593/SGEMSOCIAL2015/B12/S3.092
41. Nyarko-Sampson, E. (2013). Tutors' participation in guidance and counselling programmes in Colleges of Education in northern Ghana. *Ife Psychologia: an International Journal*, 21 (2) 141-149
42. Park, I.J., Lee, J., Kim, M., Kim, J.Y., & Jahng, S. (2019). Affect in daily career decision self-efficacy and career choice anxiety. *The Career Development Quarterly*, 67, 313-32.
43. Parsons, T.D., & Rizzo, A.A. (2008). Affective outcomes of virtual reality exposure therapy for anxiety and specific phobias: A meta-analysis. *Journal of behavior therapy and experimental psychiatry*, 39(3), 250-261.
44. Perrotta, G. (2019). Anxiety disorders: definitions, context, neural correlates and strategic therapy. *Jacobs Journal of Neurology and Neuroscience*, 6(1), 042.
45. Pisarik, C.T., Rowell, P.C., & Thompson, L.K. (2017). A phenomenological study on career anxiety among college students. *The Career Development Quarterly*, 65(4), 339-352.
46. Powers, M. B., & Emmelkamp, P. M. (2008). Virtual reality exposure therapy for anxiety disorders: A meta-analysis. *Journal of anxiety disorders*, 22(3), 561-569.
47. Rahmadani, R., & Sahrani, R. (2021). The role of stress during the COVID-19 pandemic in the future career anxiety of final-year students. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 570, 979-984.
48. Rosefsky, S., & Opfer, D. (2012). Learning 21st-century skills requires 21st-century teaching. *Phi Delta Kappan*, 94(2), 8-13.
49. Savickas, M.L. (2000). Renovating the psychology of careers for the 21st century. In A. Collin & R.A. Young (Eds.), *The Future of Career* (pp. 53-68). Cambridge, UK: Cambridge University Press.
50. Solmaz, Y. (2015). Meslek lisesi son sınıf öğrencilerinin kariyer gelişiminde aile etkisi: Pendik ilçesi örneği. *İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
51. Spence, S.H. (2001). Prevention strategies. *The developmental psychopathology of anxiety*, 325- 351.
52. Şeker, G. (2021). Kariyer kararsızlığının yordayıcısı olarak iyi oluş ve kariyer kaygısı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (51), 262-275
53. Şen, N. (2017). İnovasyon ve girişimcilik: Kamuda inovasyon ile ilgili bir uygulama (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, Konya.
54. Takıl, N.C., & Sarı, B.A. (2021). Trait anxiety versus career anxiety in relation to attentional control. *Current Psychology*, 40, 2366-2370.
55. Tohara, A.J.T. (2021). Exploring Digital Literacy Strategies for Students with Special Educational Needs in the Digital Age. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 12(9), 3345-3358).
56. Verbrugge, L. M. (1982). Work satisfaction and physical health. *Journal of Community Health*, 7(4), 262-283.
57. Yıldırım, M. (2021), Anxiety and Sports. In *Academic Studies in Sport Sciences* (Ed: Bilal Karakoç), 33-53.
58. Yılmaz, F.N., & Gündüz, H.C. (2018). Career indecision and career anxiety in high school students: an investigation through structural equation modelling. *Eurasian Journal of Educational Research*, 78, 23-42.
59. Yoka, O., Yoka, K., Turan, M. B., & Güler, E. (2022). The Relationship Between Individual and Team Athletes' anxiety to catch the Novel Coronavirus (Covid-19) and sleep quality. *Viref Revista de Educación Física*, 11(1), 114-133.